

боре и с природом и с људима. Земљиште је по својим особинама слично холандском — и зато Лужицу зову словенском Холандијом, — али су га Срби уредили помоћу канала, чему су их научили Холанђани. Затим писац истиче вишеструку улогу тих канала, који, поред осталог замењују путеве, и даје занимљив опис целокупног саобраћаја на њима. После тога долазе описи села и куће. Коначно, писац даје карактеристику привредног живота (воће, риболов, лан, сено, стока), пропраћену подацима из народног живота. Разуме се, писац износи и главне етничке особине Лужичких Срба, али непотпуно. На крају је списак употребљене литературе (шест новијих дела на чешком, енглеском, француском и италијанском).

Мил. С. Филиповић

Cumin Gustavo: Cenni geografici sulla zona forestale della Carsia Giulia con quattordici figure nel testo e una cartina fuori testo. (L'Universo, № 2, Febbraio 1930, str. 85—120).

Autor iznosi koliki privredni značaj imaju za okolne oblasti šume Trnovskog Gvozda, Kruščice, Sniježnika i Čičarije. Odmah izdvaja dve zone: zonu listopadne šume i zonu četinarara, koje imaju i različit privredni značaj. Iz zone listopadne šume dobija se drvo za gorivo i ugljen, a manje građevnog drveta; iz druge se zone u glavnom dobiva građevno drvo.

Oblast pod šumama zauzima do 828 km². Stanovnici su nekada ovu oblast izbegavali kao leglo pljačke i hajdučije. Docije, osobito iza dolaska austriske vlasti, nastupa veća sigurnost i veća potražnja drveta, zbog naglog napretka primorskih gradova; time ujedno nastaje i neracionalno sečenje šume.

Šume su podeljene na male, velike i opštinske posede; zbog neracionalnog sečenja poslednji su najviše stradali.

Interesantni su podaci o kretanju stanovništva ove oblasti, koje je u vezi sa šumskom privredom. I ako su zone šume

retko naseljene, u njima je statistički utvrđen pozitivan priraštaj stanovništva, dok okolne, čisto zemljoradničke oblasti imaju veću emigraciju od priraštaja. Ovaj se pojav može objasniti zaradom u šumskoj oblasti (seča, prevoz, tesanje, paljenje drva za ugalj i dr.). Čak i stanovništvo iz onih oblasti, koje su siromašne šumom, odlazi u oblasti šumovite. Radnici se u šumama zadržavaju obično preko leta, a rade preko cele godine.

Radi karsne morfologije težak je transport drveta. Do kolskih puteva drvo se prenosi ili valja, a dalje se u kolima prevozi do željezničkih stanica ili gradova. Kola vuku konji, jer su spori volovi nezgodni za puteve, koji su često veoma dugi. Ovim autor objašnjava srazmerno veliki broj konja u šumskim predelima.

U glavnom se drvo producira kao građevni materijal (30—40.000 m³) ili drvo za gorivo i drveni ugalj (7—8.000.000 kv.). Ovi bi se brojevi mogli i povisiti, jer državna vlast ne može registrovati ono drvo, koje vlasnici seku i ne šalju na tržište. Ostala privreda, koja bazira na šumskom bogatstvu (rezbarija, fabrikacija celuloze i dr.) nije se mogla razviti.

Veće pilane novijeg su datuma, dok su prve bile samo manje, uz mlinove na rekama. I novije pilane, koje rade sa parnim i električnim pogonom, kad su uz reke, povremeno upotrebljavaju jeftinu vodenu snagu. U celoj oblasti ima 38 modernih pilana i 73 male uz mlinove. Glavni su centri šumske industrije: Idrija, Triluša, Postojna, Sv. Petar, Bistrica, Cosina i dr., a glavna potrošačka mesta: Gorica, Trst i Rijeka.

Autor je već pisao nekoliko članaka o geografskim osobinama ove oblasti. Ovaj članak o privredi dobar je nastavak njegovih predašnjih radova i dobro može poslužiti svakom, ko se interesuje geografijom ovih oblasti.

Članak je pisan prema ličnim opažanjima i prema podacima iz literature.

Josip Roglić

ОПШТА ГЕОГРАФИЈА

Klute Fritz: Können Polverschiebungen und die Strahlungskurve von M. Milankovitch die letzte Vereisung erklären? (Be-

richt der Oberhessischen Gesellschaft für Natur — und Heilkunde zu Giessen, 1929, Bd. 13, Naturw. Abt. c. 31—48).

Аутор наглашава, да не мисли повећавати већ велики број теорија и хипотеза о узроцима глацијације, већ само последњу глацијацију подврћи опажању и установити колико данашње теорије задовољавају.

Аутор каже, да је тешко говорити о клими глацијалног доба. Последице и остатке некадашњих ледењака и инландајса још данас видимо, и све то можемо упоређивати са данашњим ледењацима, тако да можемо установити пропорцију: данашњи се ледењаци одnose према данашњој клими као глацијални ледењаци према глацијалној клими. У овој су пропорцији три чиниоца позната, треба наћи четврти, глацијалну климу. Упоређивањем је ипак тешко доћи до тачних резултата, јер је клима *комплексан фактор*, који се не да тако једноставно одредити. Даље аутор потањим упоређивањем показује колико је степени глацијална клима била нижа.

Конечно, аутор, говорећи о узроцима ниже температуре, указује, на основу примера и факата у природи, на неоснованост Миланковићеве теорије о зрачној кривуљи (*Strahlungskurve*) и Кепен-Вегенерове теорије о помицању полова. Закључује, да је ипак главни узрок био по свој прилици у сунцу, о чему данас још ништа не знамо.

Л. Марчић

Braun Dr. Gustav: Synthetische Morphologie. Studien in Lappland und den deutschen Mittelgebirgen. (Sonderabdruck aus dem 45/46 Jahrbuch der Pommerschen Geographischen Gesellschaft, Greifswald 1928, с. 1—23).

У овоме чланку аутор износи резултате својих проучавања у Лапонији и Средњим немачким планинама, и схватања, до којих је дошао овим проучавањима, о односима између структуре, тектонике и облика земљине површине. У принципијелним излагањима, изнесе се извесни нови погледи о методама геоморфолошких проучавања. По Брауну геоморфолошка проучавања треба данас ставити на нове основе, полазећи од савремених схватања о приликама у кори земљиној која резултирају из нових геофизичких и тектонских проу-

чавања. Она се морају нарочито ослањати на проучавање тектонских покрета. И раније је наглашавана улога тектонских покрета у еволуцији облика земљине површине. Али аутор много јасније истиче њихов значај. По њему, геоморфолог мора са њима рачунати као са сталним процесом. У овим идејама Браун модернизира Девисову шему о ерозионом циклусу. Главна поставка Девисове шеме: стабилност пласа земљине коре за време једног циклуса, не може се данас одржати. То су и други истичали пре Брауна, али он узима не само да је пласа подложена тектонским покретима, него да су они сталан процес. Да би се ово схватање могло применити у проучавању и дати тачни термини, он издваја „структуру” једне пласе као нешто што је готово дато геоморфологу, од „тектонске” као континуелног процеса, који може бити променљивог интензитета. Према томе, сваки облик земљине површине резултат је односа снага између унутрашњих и спољашњих сила, које делују на једну одређену структуру. Услед тога отпада и Девисов „стадијум” и на његово место долази као ознака интензитет и врста (смисао) покрета. Браун је овим несумњиво знатно унапредио Девисову шему.

У даљем излагању писац указује на погледе W. Penck-а и на значај методе проучавања корелативних слојева у геоморфолошким испитивањима.

После ових разматрања писац излаже своја проматрања у Лапонији и Средњим немачким планинама и даје један општији тектонско-морфолошки преглед главнијих планинских области у Европи.

Најзад, Браун, у духу горњих излагања у најкраћим потезима даје преглед главних облика земљине површине (као целине) с обзиром на њихове односе према данашњој тектоници и тектоници најмлађе геолошке прошлости. Издваја три основна структурна облика данашње земљине површине: континентални блок, невретичну зону и геосинклинале. Разматра главније облике као резултат дејства тектонских покрета и спољних сила (у главном флувијатилних утицаја) на ова три основна облика.

С. М. Милојевић